

Kam: Sauliui Skverneliui

Lietuvos Respublikos ministrui pirmininkui

Lietuvos Respublikos ūkio ministerijai

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai

**The Association of Lithuanian
Chemical Industry Enterprises**

A.Vienuočio g. 8-303

LT-01104 Vilnius, Lietuva

Tel.: (370 5) 2124175

E-mail: info@chemija.lt

R-180704-0012

Vilnius, 2018.07.04

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PATEIKTŲ IR TIEKIAMŲ RINKAI TRĘSIAMŲJŲ PRODUKTŲ ĮSTATYMO PROJEKTO

Esame informuoti, kad LR ūkio ministerija yra parengusi ir šiuo metu su atsakingomis institucijomis derina Lietuvos Respublikos pateiktų ir tiekiamų rinkai tręšiamųjų produktų įstatymo projektą (toliau – Projektas). Lietuvos chemijos pramonės įmonių asociacija (toliau – Asociacija) taip pat gavo AB „Achema“ 2018-07-03 raštą „Dėl Lietuvos Respublikos pateiktų ir tiekiamų rinkai tręšiamųjų produktų įstatymo projekto“, kuriame yra detalizuojamos pastabos ir siūlymai Projekto tobulinimui.

Asociacija vienija 18 įvairiose chemijos pramonės srityse veikiančių ūkio subjektų (narių), kurie gamina azotines ir fosforines trąšas, buitines chemijos gaminius, perdirba naftą, gamina ir perdirba plastmases (PET), prekiauja cheminėmis medžiagomis, teikia logistikos paslaugas. Nariais yra ir mokymo įstaigos. Lietuvos chemijos pramonės įmonių asociacija visų pirma siekia savo narių konkurencingumo ir laikantis darnaus vystymosi principų.

Susipažinę su Projektu vertiname, kad Projekto tekstas neapima didelės dalies nuostatų, reikalavimų ir rinkos kontrolės sąlygų, todėl vien iš Projekto nuostatų nėra galimybės tiksliai ir visapusiškai įvertinti siūlomo reglamentavimo tinkamumo.

Atkreipiame dėmesį, kad Projekto aiškinamuoju raštu nurodoma, jog priėmus Projektą, papildomai turės būti priimti įgyvendinamieji teisės aktai, kurie su Projektu nepateikti, bet bus reglamentuosiantys pagrindinius reikalavimus. Siūlomo Projekto nuostatos yra labai apibendrintos, paviršutiniškos. Aiškinamajame rašte nurodoma tokia poįstatyminių aktų, kurie privalės būti priimti, apimtis:

- Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos tręšiamųjų produktų registro įsteigimo, jo nuostatų patvirtinimo ir registro veiklos pradžios nustatymo“;

- Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas „Dėl atsakingų institucijų paskyrimo“;
- Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymas, kuriuo nustatoma Lietuvos Respublikos tiekiamų rinkai tręšiamųjų produktų identifikavimo ir jų įtraukimo į Lietuvos Respublikos tiekiamų rinkai tręšiamųjų produktų identifikavimo sąrašą tvarka, tvirtinamas Lietuvos Respublikos tiekiamų rinkai tręšiamųjų produktų identifikavimo sąrašas;
- Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministro įsakymas, kuriuo nustatoma duomenų teikimo įgaliotai institucijai apie tręšiamųjų produktų sunaudojimą tvarka;
- Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymas, kuriuo nustatoma Lietuvos Respublikos tiekiamų rinkai tręšiamųjų produktų atitikties įvertinimo tvarka;
- Lietuvos Respublikos ūkio ministro įsakymas, kuriuo nustatomi Lietuvos Respublikos tiekiamų rinkai tręšiamųjų produktų specialieji ženklavimo ir pakavimo reikalavimai;
- Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2006 m. balandžio 14 d. įsakymas Nr. 4-124 „Dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 2003/2003 Dėl trąšų įgyvendinimo“ bus pripažintas netekusiu galios;
- reikės pakeisti teisinį reguliavimą dėl cheminių medžiagų ir preparatų apskaitos, duomenų ir informacijos apie chemines medžiagas ir mišinius teikimo informacinei sistemai „Aplinkos informacijos valdymo integruota kompiuterinė sistema“ ir numatyti išimtis cheminėms trąšoms.

Įvertinę siūlomo poįstatyminio reguliavimo apimtį, manome, kad didžioji reikalavimų turėtų būti reglamentuota ne poįstatyminiais aktais, bet įstatymu ar bent įstatymo priedais. Kitu atveju įžvelgiame rimtą riziką, kad pasikartos jau buvęs nesėkmingo reglamentavimo atvejis. Kaip teisingai nurodė AB „Achema“ savo raštu, 2012-06-29 buvo priimtas LR tiekiamų rinkai trąšų įstatymas, kuris 2014-06-17 buvo panaikintas. Atkreipiame dėmesį, kad įstatymui galiojant jokia rinkos priežiūra nebuvo ir negalėjo būti vykdoma dėl tos pačios priežasties – neparengtų ir negaliojančių lydinčiųjų poįstatyminių aktų nepriėmimo.

Akivaizdu, kad aiškinamojo rašto dėl įstatymo, naikinančio 2012-06-26 motyvai, kurie buvo priimto įstatymo naikinimo pagrindu buvo visiškai nepagrįsti. Aiškinamajame rašte buvo nurodyta, kad:

1. Europos Komisija, išnagrinėjusi teisės aktų projektus, pateikė išsamią nuomonę ir komentarus, atkreipdama dėmesį į tai, kad Bendrijos trąšų rinką reglamentuoja 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2003/2003 dėl trąšų (OL 2004 m. specialusis leidimas, 13 skyrius, 32 tomas, p. 467) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2012 m. kovo 14 d. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 223/2012 (OL 2012 L 75, p. 12) (toliau – Trąšų Reglamentas),

kuris taikomas tiesiogiai, todėl nacionaliniai teisės aktai negali prieštarauti minėtam reglamentui.

2. Europos Komisija pažymėjo, kad Trąšų įstatymas pagal minėtą direktyvą nesuderintas su Europos Komisija, todėl neaiški jo taikymo sritis.
3. Komisijos tarnybų nuomone, pateikti derinti Trąšų įstatymą įgyvendinantys teisės aktai dėl Lietuvos Respublikos rinkai tiekiamų trąšų ir tręšiamųjų produktų identifikavimo ir jų įtraukimo į Lietuvos Respublikos rinkai tiekiamų trąšų ir tręšiamųjų produktų identifikavimo sąrašą, tiekiamų rinkai trąšų ir tręšiamųjų produktų, jų kokybės, naudojimo ir specialiųjų pakavimo, ženklinimo ir tiekimo rinkai reikalavimų nustatymo, sukuria laisvo prekių judėjimo apribojimų precedentą.
4. Europos Komisija akcentavo, kad pagal direktyvos 9 straipsnio 2 dalies nuostatas, valstybė narė, parengusi atitinkamą techninio reglamento projektą, privalo atidėti jo priėmimą šešiams mėnesiams nuo jo pranešimo datos.
5. Patvirtinus Trąšų įstatymą įgyvendinamuosius teisės aktus, prilygstančius techniniams reglamentams, nesuderintus su Europos Komisija, pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 258 straipsnio 2 dalį, jei atitinkama valstybė narė per Komisijos nustatytą laiką neatsižvelgia į pateiktą nuomonę, Komisija gali perduoti šį reikalą svarstyti Europos Sąjungos Teisingumo Teismui.

Reaguojant į Europos Komisijos pastabas, buvo nueita lengviausiu keliu – įstatymą buvo nuspręsta panaikinti, motyvuojant, kad taip neva bus pašalinti konkurencijos sąlygų ir laisvo prekių judėjimo bendrojoje rinkoje apribojimai, garantuotas tiesioginis, kaip numatyta Europos Bendrijos steigimo sutarties 249 str., reglamento taikymas.

Dar daugiau, aiškinamajame rašte nurodyta, kad „*Įvertinant Trąšų įstatyme išvardytas išlygas ir tai, kad yra nemažai nacionalinių teisės aktų, reglamentuojančių tam tikras sritis, taip pat tai, kad Trąšų įstatymą įgyvendinamieji teisės aktai nepriimti ir Trąšų įstatymo nuostatos netaikomos, todėl vadovaujамasi kitais šiuo metu galiojančiais teisės aktais, minėto Trąšų įstatymo pripažinimas netekusiu galios neturės neigiamo poveikio vidaus trąšų ir tręšiamųjų produktų rinkos funkcionavimui.*“

Tokie motyvai yra visiškai nesuprantami ir tokiems teiginiams nebuvo jokio teisinio pagrindo, nes akivaizdu, kad panaikinus įstatymą trąšų rinka liko visiškai nekontroliuojama. Aiškinamojo rašto motyvai, kad *Trąšų įstatymo pripažinimas netekusiu galios neturės poveikio vidaus trąšų ir tręšiamųjų produktų rinkos funkcionavimui* rodo, kad arba projekto rengėjai absoliučiai nesuprato trąšų rinkos funkcionavimo, arba buvo siekta sąmoningai sudaryti sąlygas į Lietuvos rinką nekontroliuojamai tiekti pavojingas, nekokybiškas, netiriamas trąšas iš Ukrainos, Rusijos, Baltarusijos ir kitų valstybių. Pabrėžiame, kad nuo pat įstojimo į ES dienos ir

visuomenės sveikatai ir aplinkai, ir gyvūnams bei augalams galėjo būti padaryta milžiniška žala. Pabrėžiame, kad tokia žala yra neakivaizdi, todėl sunku įvertinti jos tiesioginį poveikį Lietuvos visuomenės sveikatai. Žinant, kad į Lietuvą buvo įvežamos trąšos iš valstybių, kuriose nėra reikiamų standartų, apribojimų ir trąšų kokybės kriterijų, aiškinamojo rašto teiginiai dėl to, kad nebus neigiamo poveikio trąšų rinkai nėra pateisinami.

Pažymime ir tai, kad Europos Komisija nenurodė, kad apskritai trąšų įstatymas negali galioti, atvirkščiai – buvo pateiktos pastabos dėl ydingų įstatymo nuostatų, būtinybės jas tobulinti, bei atsižvelgti į būtinas procedūras. Pabrėžiame, kad absoliuti dauguma ES šalių turi ir taiko trąšų įstatymus, taip pat vykdo Trąšų reglamento įpareigojimus užtikrinti veiksmingą kontrolę bei numatyti atgrasančią nuo pažeidimų sankcijų sistemą. ES nėra reikalavimo, kad visos trąšos būtų ženklinamos EB ženklu, atitinkamai nėra jokio draudimo dėl kriterijų nustatymo tokiu ženklu neženklinamoms trąšoms, o EB trąšų kontrolės priemonės valstybė narė net įpareigota nustatyti Trąšų reglamentu (29, 36 str.). Dėl visų nurodytų priežasčių manome, kad nuo pat įstojimo į ES dienos susiklosčiusi situacija trąšų rinkoje vertintina kaip viena didžiausių teisinio reglamentavimo spragų, suteikusių galimybę pelnytis nesąžiningiems rinkos dalyviams ir tiekti į rinką neaiškios kilmės, nežinomos sudėties ir kokybės trąšas iš esmės visuomenės sveikatos sąskaita, taigi toks atsakingų valstybės institucijų neveikimas komentuojamoje srityje yra nei suprantamas, nei juo labiau pateisinamas.

Šiuo metu įžvelgiame riziką, kad situacija, kuri buvo 2014 metais panaikinant priimtą trąšų įstatymą ir vėl gali pasikartoti, nes matome, kad einama tuo pačiu keliu, kai įstatymas nenustato konkrečių reikalavimų ir nukreipia į įgyvendinančiuosius poįstatyminius teisės aktus. Įgaliotų institucijų vengimas priimti atitinkamus poįstatyminius aktus dėl politinių ar kitų priežasčių sudarys sąlygas įstatymo netaikyti ir vėl nevykdyti iš esmės jokios trąšų rinkos kontrolės. Įstatymas nereglamentuoja jokių išsamių nuostatų – nei reikalavimų trąšoms nustatymo srityje, nei rinkos priežiūros srityje, nei atsakomybės nustatymo už konkrečius įstatymo pažeidimus. Visų šių sričių baigtiniam reglamentavimui bus būtinas poįstatyminis reglamentavimas, o tokių teisės aktų projektai nėra parengti, jų turinys nėra žinomas, nėra aiškūs jų priėmimo terminai. Tai sukelia rimtas abejones ar įstatymu apskritai siekiama realios rinkos kontrolės, ar tik formalus, bazinio reglamentavimo, kuris bus neįgyvendintas. Atsižvelgiant į nurodytus argumentus ir siekiant, kad įstatymas galėtų veikti iš karto jam įsigaliojus, siūlome reikalavimus trąšų rinkai ir kontrolės priemonėms reglamentuoti maksimalia apimtimi pačiu įstatymu ar jo priedais, arba parengti visą tarpusavyje nuosekliai suderintų teisės aktų paketą, kuris įsigaliotų kartu su įstatymu ar iškart po to.

Atsižvelgiant į tai, kad dalis Asociacijos narių tiesiogiai veikia Projektu reglamentuojamoje srityje, ir šio įstatymo taikymas turės tiesioginės įtakos jų veiklai, be

bendrų aukščiau nurodytų pastabų dėl Projekto apimties, Asociacija teikia savo pastabas ir pasiūlymus Projektui ir siūlo į jas atsižvelgti prieš teikiant Projektą priėmimui:

1. Dėl Projekto 3 str. 2 d. 4 p.

Projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad Projektu siekiama nustatyti Lietuvos Respublikos rinkai (toliau – rinka) pateiktiems ir tiekiamiems trešiamiesiems produktams keliamus reikalavimus, ekonominės veiklos vykdytojų pareigas, rinkai pateikiamų ir tiekiamų produktų indentifikavimo ir įrašymo į registrą reikalavimus ir trešiamųjų produktų rinkos priežiūros tvarką ir atsakomybę už šio įstatymo pažeidimus. Įstatymo 3 str. 2 d. 4 p. numato, kad įstatymas netaikomas Europos Bendrijos trąšoms (toliau – EB trąšos), kurioms taikomi 2003 m. spalio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 2003/2003 dėl trąšų (OL 2004 m. specialusis leidimas, 13 skyrius, 32 tomas, p. 467), su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2016 m. rugsėjo 8 d. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 2016/1618 (OL 2016 L 242, p. 24) (toliau – Trąšų reglamentas) reikalavimai, išskyrus rinkos priežiūros ir naudojimo nuostatas. Manome, kad tokia Projekto nuostata yra klaidinanti dėl įstatymo taikymo apimties EB trąšų atžvilgiu.

Akivaizdu, kad įstatymas turi ir privalo būti taikomas EB trąšoms ta apimtimi, kuria pagal Trąšų reglamento nuostatas valstybė narė, t.y. Lietuva privalo užtikrinti visapusišką EB trąšų, tiekiamų į Lietuvos rinką atitikties Trąšų reglamento nuostatoms kontrolę. Iš netinkamos įstatymo formuluotės EB trąšų atžvilgiu seka, kad Projekte toliau nėra numatytos jokios EB trąšų kontrolės ir atsakomybės už Trąšų reglamento pažeidimus sąlygos, nors Lietuva šio Trąšų reglamento laikymosi kontrolę privalėjo vykdyti jau nuo įstojimo į ES dienos (Trąšų Reglamento 29, 30, 36, 37 straipsniai).

Lietuva, būdama valstybe narė privalo įtvirtinti Projekte galimybę tikrinti ar produktas pateiktas į rinką atitinka EB trąšoms Trąšų reglamente nustatytus reikalavimus ir yra EB trąšos (Trąšų reglamento 1 str.), ar EB Trąšų pavadinimas naudojamas teisingai tik trąšoms, atitinkančioms Reglamento reikalavimus (Trąšų reglamento 2, 3 str.), ar gamintojas įsisteigęs Bendrijoje ir ar jis gali būti atsakingas už trąšų atitiktį Reglamento nuostatoms (Trąšų reglamento 4 str.), ar į rinką tiekiamos tinkamai paženklintos trąšos (Trąšų reglamento 7 str.), trąšų kilmę ir tą patvirtinančius dokumentus (Trąšų reglamento 8 str.), ar tinkamai sudėti žymenys apie trąšų identifikavimą (privalomą ir neprivalomą) (Trąšų reglamento 9 str.), ar skystos trąšos pateikiamos į rinką su papildomomis instrukcijomis (Trąšų reglamento 9 str. 3 d.), ar pakuotės atitinka Reglamente nustatytus reikalavimus, ar žymenys aiškūs ir neištrinami (Trąšų reglamento 10, 12 str.), ar yra žymenys ant pakuotės ir dokumentai pateikiami ir valstybine kalba (Trąšų reglamento 11, 13 str.), ar pakuotė tinkamai atidaroma/plombuojama (Trąšų reglamento 12 str.), ar gamintojas sistemingai neturi naudoti iš Reglamente nurodytų trąšų sudėties nuokrypio ribų verčių (Trąšų reglamento 13 str.), trąšų identifikavimo,

pakavimo, saugos priemonių atitiktį Trąšų reglamento reikalavimams pagal Trąšų reglamento II antraštinę dalį. Atitinkamai privaloma numatyti labai konkrečią ekonominės veiklos vykdytojų atsakomybę už Trąšų reglamento pažeidimus.

2. Dėl Projekto 3 str. 2 d. 4 p.

Sutinkame su AB „Achema“ pastabomis dėl neaiškių projekto sąvokų ir Projekto nesuderinimo su galiojančiu ES reglamentavimu, kuris yra tiesiogiai taikomas Lietuvoje. Atkreipiame dėmesį, kad labai dažnai ES iniciatyvos reglamentuoti tam tikras sritis užtrunka, dėl didelio skaičiaus ES valstybių narių, skirtingo požiūrio į įvairias sritis galutinio teisės akto priėmimas gali ne tik užtrukti, bet ir žlugti. Neatsižvelgiant į tai, Projekte vartojamos sąvokos, kurių nėra Trąšų reglamente, bet kurios yra nustatytos Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatomos CE ženklu pažymėtų tręšiamųjų produktų tiekimo rinkai taisyklės ir iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 1069/2009 ir (EB) Nr. 1107/2009, ir kuris panaikins Trąšų reglamentą projektu.

Pabrėžiame, kad yra nesuprantama, kaip Projektas gali būti derinamas su negaliojančiu teisės aktu. Į tokį negaliojantį dokumentą negali būti daromos ir nuorodos, siekiant nukreipti į konkrečias jame apibrėžtas sąvokas, dėl šios priežasties siūlome peržiūrėti visą Projektą ir suderinti jo sąvokas su Trąšų reglamentu bei numatyti:

1. „trąšų“ sąvoką;
2. „EB trąšų“ sąvoką,
3. „tręšiamojo produkto“ sąvoką, įvardijant, kad jis apima ir trąšas;
4. „pateikimo rinkai“ ir „tiekimo rinkai“ sąvokas
5. „gamintojo“, „gamintojo įgaliotojo atstovo“, „importuotojo“, „platintojo“ sąvokas;
6. „Įgaliotos institucijos“ sąvoką
7. „Rinkos priežiūros institucijos“ sąvoką

Manome, kad minėtų sąvokų reglamentavimas suteiks Projektui aiškumo ir išsamumo, kitu atveju kils abejonių dėl įstatyme vartojamų sąvokų, nes jos nėra numatytos jokiame galiojančiame teisės akte.

Mūsų vertinimu Projekto aiškinamojo rašto teiginiai, kad „šiuo metu Europos Taryboje svarstomas naujas tręšiamųjų produktų reglamentas, kurio reguliavimo sritis apima organines, organomineralines, mineralines trąšas, kalkinimo, dirvožemio gerinimo medžiagas, augimo terpes, agronominius priedus, augalų biostimuliatorius ir tręšiamųjų produktų mišinius. Tačiau svarstomas reglamento projektas leidžia valstybėms narėms taikyti savo tręšiamųjų produktų nacionalinį reglamentavimą, t. y. toms trąšoms, kurios gamintojų nebus pažymėtos kaip EB trąšos, galios nacionalinis tręšiamųjų produktų reglamentavimas“, negali būti pagrindu įstatymui priimti.

Projektas negali „balansuoti“ tarp esamo ir būsimo reglamentavimo, todėl vienareikšmiškai privalo būti suderintas ir atitikti galiojantį. Jei, kažkuriame etape atitinkamas reglamentas, pakeisiantis Trąšų reglamentą, bus priimtas, atitinkamai bus būtina su jo nuostatomis suderinti ir Projektą (įstatymą). Manome, kad nėra galimybės priimti gerai veikiančią įstatymą, kuris iš dalies atitinka galiojantį, bet faktiškai yra nukreiptas į būsimo reglamentavimo, ypač atsižvelgiant į tai, kad yra rizika jog Įstatymas, nežinant galutinio Trąšų reglamento pakeitimo teksto, bus nesuderintas nei su esamu, nei su būsimo reglamentavimu. Siekiant suderinamumo su galiojančiu reglamentavimu, siūlome atitinkamai pakeisti ir įstatymo pavadinimą, kad jame būtų „trąšų“ sąvoka.

3. Dėl Projekto 3 str. 1 d.

Iš Projekto išbrauktas reikalavimas tręšiamiesiems produktams nekelti pavojaus žmonių ir gyvūnų gyvybei, sveikatai ir aplinkai. Nesutinkame ir nepalaikome tokio išbraukimo ir manome, kad tai yra esminis reikalavimas tręšiamajam produktui. Trąšų reglamento 15 str. įtvirtina, kad jei valstybė narė pagrįstai mano, kad konkrečios EB trąšos, nors ir atitinka Trąšų reglamento reikalavimus, kelia pavojų žmonių, gyvūnų arba augalų saugai arba sveikatai arba riziką aplinkai, ji gali laikinai uždrausti pateikti į rinką tokias trąšas savo teritorijoje arba taikyti joms specialias sąlygas. Vadinas, yra būtina nustatyti kokiais atvejais, kokia tvarka ir kaip bus nustatoma kad trąša (tręšiamasis produktas) kelia pavojų žmonių, gyvūnų arba augalų saugai arba sveikatai arba riziką aplinkai.

Nepalikus šios nuostatos šiame, o taip pat ir Projekto 3 str. 1 d. 1p g) p.p. 10 str. 4 d. 1 p., susidarys situacija, kad patikrinimo metu nustačius tokias aplinkybes, pvz., kad produkte yra kenksmingų sveikatai medžiagų, nebus konkretaus pagrindo tokį produktą šalinti iš Identifikavimo sąrašo, o taip pat ir iš rinkos. Manome, kad toks išbraukimas nepateisinamas, ypač žinant, kad trąšos patenka į maisto produktus ir nekokybiškuose produktuose esančios medžiagos, gali sukelti rimtą pavojų žmonių sveikatai. Dėl nurodytų priežasčių prašome grąžinti Projekto 3 str. 1 d. 1 p. reikalavimą trąšoms (tręšiamiesiems produktams) nekelti pavojaus žmonių ir gyvūnų gyvybei, sveikatai ir aplinkai.

Taip pat siūlome konkretiems tręšiamiesiems produktams (trąšoms) konkrečius reikalavimus reglamentuoti Projekto priedu, taip bus sudarytos prielaidos efektyviam Įstatymo įgyvendinimui, o valstybės institucijos neturės galimybės piktnaudžiauti nustatydamos tik formalius reikalavimus ir taip neužtikrindamos būtinų trąšų kokybės kriterijų reglamentavimo nacionalinėje teisėje.

4. Dėl Projekto 3 str. 2 d.

Ši Projekto nuostata numato, kad „Tręšiamųjų produktų mišinys gali būti pateiktais ir tiekiamas rinkai, jeigu jis sudarytas tik iš į identifikavimo sąrašą įtrauktų tręšiamųjų produktų“,

tačiau nėra niekaip reglamentuoti atvejai, kai mišinyje yra ir EB trąšų. Manome, kad tokie atvejai turi būti aptarti ir bet kokio mišinio negalima žymėti „EB trąšomis“.

Visgi daug svarbiau yra tai, kad maišant kelis mišinius dėl įvairių galimų cheminių reakcijų gali susidaryti pavojingi cheminiai junginiai, ar netinkamos atitinkamų medžiagų koncentracijos, dėl šios priežasties esame įsitikinę kad toks paviršutiniškas mišinių reglamentavimas yra nepakankamas, būtina nurodyti sąlygas, kurioms esant gali būti atliekamas įvairių trąšų ir tręšiamųjų produktų maišymas, ir kada toks mišinys gali būti tiekiamas rinkai. Bet koks mišinys yra naujas tręšiamasis produktas, kuris jokiais atvejais negali būti ženklinamas kaip EB trąša (net ir tada, kai sudarytas iš 2 EB trąšų) ir bet kuriuo atveju jis turėtų būti įtraukiamas į Identifikavimo sąrašą kaip atskiras tręšiamasis produktas, kuriam taikomi visi įstatymo reikalavimai.

5. Projekto 3 str. 2 d. ir 5 str. 1 d. 2 p.

Komentuojami įstatymo straipsniai numato, kad didelį azoto kiekį (N (azotas) > 28 proc.) turinčios amonio nitrato trąšos rinkai pateikiamos prieš tai atlikus atsparumo detonacijai bandymą, vadovaujantis Reglamento (EB) Nr. 2003/2003 reikalavimais. Šį bandymą atlieka Reglamento (EB) Nr. 2003/2003 reikalavimus atitinkanti patvirtinta laboratorija (Projekto 3 str. 2 d.), o prieš pateikdami tręšiamuosius produktus rinkai, gamintojai privalo atlikti tręšiamųjų produktų atitikties įvertinimą Identifikavimo sąraše nustatytiems reikalavimams laboratorijoje, akredituotoje pagal Reglamente Nr. 765/2008 nustatytą tvarką (toliau – akredituota laboratorija) ir parengti techninius dokumentus (5 str. 1 d. 2 p.).

Sutinkame su visais AB „Achema“ argumentais dėl Projekto reglamentavimo srities kontrolės problematikos nesant nacionalinės akredituotos laboratorijos Lietuvoje. Papildomai atkreipiame dėmesį, kad Lietuvoje egzistuoja trąšų pramonė, t.y. į Lietuvos rinką ne tik patenka tręšiamieji produktai iš užsienio, bet taip pat yra vykdoma jos gamyba. Mūsų, kaip chemijos pramonės įmonės vienijančios asociacijos vertinimu, laboratorijos, turinčios reikiamas akreditacijas atlikti trąšų tyrimus Lietuvoje nebuvimas yra nepateisinamas atsižvelgiant į trąšų rinkos sąlygas Lietuvoje. Tokia situacija ne tik riboja subjektų, veikiančių trąšų gamybos ir platinimo srityje, galimybes atlikti reikiamus tyrimus, bet taip pat apribos atlikti reikiamus periodinius rinkos dalyvių į rinką tiekiamos produkcijos tikrinimus.

Mūsų įsitikinimu, šiam tikslui būtina numatyti ir skirti reikiamas finansines priemones ir išteklius, kitu atveju rinkos kontrolė turės būti vykdoma naudojantis užsienio akredituotomis laboratorijomis. Akivaizdu, kad sudėtingesnės administracinės priemonės siunčiant ėminius į užsienį, apsunkins periodinių tyrimų atlikimą. Tokiu būdu ekonominės veiklos vykdytojų kontrolė bus retesnė, mažiau efektyvi, atitinkamai tai įvertinę ūkio subjektai turės galimybę piktnaudžiauti bei nesilaikyti Trąšų reglamento ir įstatymo, žinodami apie kontroliuojančių

institucijų turimas ribotas priemonės nustatyti į rinką tiekiamos produkcijos kokybę ir atitiktį įstatymo reikalavimams.

6. Dėl 7 str. 3 p.

Komentuojamoje nuostatoje numatyta platintojo pareiga užtikrinti, kad laikymo ir vežimo sąlygos nepakenktų tręšiamojo produkto atitikčiai Identifikavimo sąraše nustatytiems reikalavimams. Manome, kad analogiška pareiga turėtų būti taikoma ir gamintojams, įgaliotiems atstovams, importuotojams, nes visi jie tam tikru etapu gali būti ir bus atsakingi už produktų laikymo, transportavimo sąlygas. Taip pat siūlome apibrėžti bent minimalius reikalavimus, keliamus trąšų laikymui (sandėliavimui) – drėgmės, temperatūrinio režimo, reikalavimų patalpoms ir pan.

7. Dėl Projekto 11 str. ir 12 str.

Projekto 11 str. 1 d. numato, kad šio įstatymo reguliuojančio tręšiamųjų produktų pateikimą ir tiekimą rinkai nustatytų reikalavimų laikymąsi prižiūri įstatymais arba įstatymais įgaliotų valstybės institucijų priimtais teisės aktais įgalios rinkos priežiūros institucijos. Projekto 12 str. numato įgaliotų institucijų teises ir pareigas.

Nors Projekte numatomos įgaliotų institucijų tam tikros funkcijos kontroliuojant įstatymo laikymąsi, tačiau šioje Projekto dalyje, kuri skirta rinkos priežiūrai, stinga konkretumo dėl institucijų, kurios faktiškai vykdys Įstatymo laikymosi kontrolę, neįvardijimo. Projekte nenurodžius nei pačių institucijų, nei specifinių jų įgaliojimų, suteikiamų konkrečioms institucijoms pagal sritį, kurioje šios veikia, nėra galimybės tinkamai įvertinti siūlomos kontrolės sistemos, juo labiau – įvertinti, ar kontrolės sistema bus veiksminga, ar tinkamai paskirstytos funkcijos institucijoms pagal kompetenciją.

Manome, kad Projekto nuostatos šia prasme turi būti konkretizuotos, kad rinkos dalyviams būtų aišku, kas, kokiais atvejais ir ką gali tikrinti. Pabrėžiame, kad labai svarbu visas kontrolės priemonės įgyvendinti pradinio jų teikimo į rinką etape – pateikiant produktą į rinką pirmą kartą, jį importuojant ir platinant didmeninėje trąšų rinkoje, nes vėlesnė kontrolė nebus nei efektyvi nei veiksminga. Vartotojai apskritai dėl neakivaizdžių trąšų kokybinių parametrų neturi jokios galimybės spręsti nei dėl trąšų efektyvumo, nei dėl jų saugumo nei dėl atitikties deklaruojamai sudėčiai, todėl net neturi galimybės teikti skundų dėl atitinkamų trąšų kokybinių parametrų.

Dėl nurodytos priežasties pritariame nuomonei, kad Valstybinė vartotojų apsaugos tarnyba neturi pakankamos kompetencijos užtikrinti efektyvios tiekimo į rinką kontrolės ir kad tokios funkcijos galėtų būti priskirtos Valstybinei augalininkystės tarnybai arba Aplinkos apsaugos agentūrai, arba abiem, pagal reguliavimo sritį. Perdavus tokias kontrolės funkcijas minėtoms institucijoms, Projektu turėtų būti aiškiai apibrėžta jų kompetencija rinkos priežiūros srityje. Pažymime, kad iš veikiančių kontrolės institucijų deramą kontrolę galėtų

užtikrinti nebent šios minėtos institucijos. Visgi, atsižvelgiant į trąšų rinkos daugiafunkciškumą ir jų naudojimo įtaką kelioms sritims, t.y. ir visuomenės sveikatai, ir aplinkai, ir žemės ūkiui, svarstyтина galimybė steigti atskirą instituciją trąšų įstatymo kontrolei vykdyti.

Pažymime, kad siūlomą 12 str. įgaliotų institucijų teisių ir pareigų reglamentavimą vertiname kaip pernelyg abstraktų ir neįgyvendinamą dėl priskirtų funkcijų stokos ir konkrečių tikrinimų atvejų ir tvarkos nebuvimo, todėl siūlome juos reglamentuoti Projektu.

8. Dėl Projekto 14 str.

Projekto 14 str. nustatyta įstatymo reikalavimų neatitinkantiems tręšiamiesiems produktams taikoma procedūra yra neišsami, suteikianti galimybes ekonominės veiklos dalyviams ginčyti įgaliotos institucijos sprendimus, terminus ir ignoruoti net skubiai vykdytinus sprendimus, ypač atsižvelgiant į tai, kad sankcijos už tokių sprendimų nevykdymą pagal Projektą numatytos neproporcingai mažos. Dėl šios priežasties siūlome:

1. Aiškiai išskirti skubių ir neskubių sprendimų dėl rinkos ribojimo priemonių vykdymo tvarką;
2. Numatyti konkrečius įgaliotos institucijos įgalinimus atlikti būtinus veiksmus, kai pažeidėjas nevykdo privalomojo nurodymo ir suteikti šiai institucijai teisę laikinai sulaikyti, konfiskuoti produktus, bei esant atitinkamoms aplinkybėms utilizuoti Trąšų reglamento ar įstatymo reikalavimų neatitinkančius produktus.
3. Reglamentuoti visų veiksmų vykdymo terminus, po kurių per įstatyme numatytą terminą priimami vėlesni sprendimai.

14 str. numatyta rinkos ribojimų tvarka iš dalies taikoma pagal Projekto nuostatas, iš dalies nukreipia į Produktų saugos įstatymą. Manome, kad Projekte turėtų būti reglamentuota atskira, būtent tręšiamiesiems produktams taikytina tvarka, kuri būtų laikoma specialia Produktų saugos įstatymo atžvilgiu.

Manome, kad labai detalios tvarkos, kada gali būti taikomi laikini apribojimai, skubūs įpareigojimai ar pačios įgaliotos institucijos veiksmai, detalus reglamentavimas yra labai svarbus, siekiant maksimaliai apriboti galimus pažeidėjų ginčus dėl Institucijų įgaliojimų priimti sprendimus.

Pažymime ir tai, kad iš Projekto nėra aiškus momentas kada bus laikoma, kad yra nustatyta, kad tręšiamieji produktai neatitinka Trąšų reglamento ar įstatymo reikalavimų, nuo kurio ekonominės veiklos vykdytojas privalės vykdyti įpareigojimus, taikomus pagal 14 str. procedūrą. Iš Projekto nuostatų nėra aišku, kaip ši procedūra koreliuoja su Projekto 18 straipsnio procedūra dėl įstatymo pažeidimų nagrinėjimo tvarkos.

Atsižvelgiant į nurodytus argumentus, manome, kad reikalavimų neatitinkantiems produktams taikoma procedūra ir pažeidimo nagrinėjimo procedūros turi būti peržiūrėtos ir tarpusavyje suderintos, kad ekonominės veiklos dalyviams būtų labai aišku, kada, kokiais atvejais ir koku nuoseklumu gali būti priimami sprendimai dėl rinkos ribojimo priemonių, o taip pat ir sprendimai dėl administracinių nuobaudų skyrimo.

9. Dėl Projekto 15 str.

Projektu numatyta maksimali bauda ekonominės veiklos vykdytojams tesiekia 2500 eurų. Manome, kad atsižvelgiant į kai kurių ekonominės veiklos vykdytojų pajamas, gaunamas iš tokios veiklos vykdymo, nustačius tik tokio dydžio sankcijas net už pakartotinius pažeidimus, dalis nesąžiningų rinkos dalyvių nematys net prasmės vadovautis įstatymo reikalavimais – manome kad maksimalus baudos dydis iš esmės yra net mažesnis nei ekonominės veiklos vykdytojai patirs sąnaudų dėl atitinkamo produkto registracijos Identifikavimo sąraše, taigi vertiname nustatytą baudos dydį ne kaip atgrasantį, bet iš esmės kaip motyvuojantį daryti atitinkamus įstatymo ir Trąšų reglamento pažeidimus. Dar kartą primename, kad atgrasančias sankcijas valstybės narės yra įpareigosios nustatyti Trąšų reglamentu, kurio 36 str. numato, kad valstybės narės nustato taisyklės dėl sankcijų, taikomų pažeidus šio reglamento nuostatas ir imasi visų būtinų priemonių joms įgyvendinti. Numatytos sankcijos turi būti *efektyvios, proporcingos ir atgrasančios*.

Dėl nurodytos priežasties, siūlome, papildžius Projektą reikalavimais ir nuostatomis kaip detalizuota aukščiau, detaliau diferencijuoti taikomas sankcijas, padidinti keliasdešimt kartų arba nustatyti baudą procentine dalimi nuo pažeidėjo apyvartos.

Taip pat atkreipiame dėmesį, kad sankcijos neapima visų įstatymo ir Trąšų reglamento pažeidimų, pvz., atsakomybės už pakavimą, vežimą, laikymo reikalavimų nesilaikymą, todėl siūlome nenustatyti baigtinio konkrečių pažeidimų sąrašo ir numatyti, kad „*už kitus šio įstatymo ar Trąšų reglamento pažeidimus skiriamas įspėjimas arba bauda iki 30 000 eurų*“.

Taip pat nors įstatymo reikalavimai taikomi ir trąšų naudotojams, atsakomybė nustatyta tik ekonominės veiklos vykdytojams. Manome, kad Projektu turi būti reglamentuota visų subjektų, kuriems taikomas įstatymas, atitinkama atsakomybė ir jos taikymo sąlygos.

10. Dėl Projekto 18 str. 2 d.

Projekto 18 str. 2 d. numato, kad: „*Igaliotai institucijai priėmus sprendimą dėl rinkos ribojimo priemonės, nurodytos Produktų saugos įstatyme, surašomas šio įstatymo pažeidimo protokolas (toliau – protokolas). Protokolą surašo ekonominės veiklos vykdytojo veiklos patikrinimą atlikęs įgaliotos institucijos atstovas. Rinkos priežiūros institucijos sprendimas dėl rinkos ribojimo priemonės taikymo ir surašytas protokolas kartu su surinktais įrodymais (toliau – tyrimo medžiaga) perduodami įgaliotai institucijai ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo protokolo surašymo dienos*“.

Mūsų vertinimu tokia nuostata nėra aiški, nes nors straipsnis reglamentuoja įstatymo reikalavimų pažeidimus, šioje dalyje kalbama apie tai, kad iš esmės priėmus bet kokį sprendimą dėl rinkos ribojimo priemonės, numatytos Produktų saugos įstatyme, automatiškai konstatuojamas ir trąšų įstatymo pažeidimas. Manome, kad tokios nuostatos yra tikslintinos ir trąšų rinkos ribojimo priemonės turi būti numatomos šiame Projekte, atitinkamai už įstatymo pažeidimus turi būti skiriamos nuobaudos.

Manome, kad į mūsų pastabas turėtų būti atsižvelgta visa apimtimi. Atsižvelgiant į tai, kad dauguma valstybių yra priėmusios atitinkamus įstatymus, skirtus trąšų rinkos priežiūrai ir turi ilgametę tokios priežiūros patirtį, siūlome taip pasinaudoti jų taikoma praktika.

Apibendrinami mūsų pateiktus siūlymus išskiriame šiuos pagrindinius Projekto trūkumus:

1. Projektas nesuderintas su galiojančiu ES teisiniu reglamentavimu;
2. Projektu neužtikrinama EB trąšų kontrolė ir atsakomybė už Trąšų reglamento pažeidimus;
3. Projektu nenumatyti visi ne EB trąšoms taikytini reikalavimai;
4. Projektu nepaskirtos priežiūros institucijos ir nepaskirstyta jų kompetencija;
5. Projektu nenustatyta aiški ir atgrasanti sankcijų pažeidėjams sistema.

Pagarbiai.

Vykdantysis direktorius

Giedrius Mažūnaitis